

Обережно - змії!

Ознаки укусу змії

Якщо вкусила гадюка, то в місці укусу залишаються сліди двох отруйних зубів (рідше – одного) – кровоточиві ранки, що віддалені одна від одної на 1-1,5 см.

Укуси неотруйних змії мають зовсім інший вигляд: на шкірі помітна дуга із багатьох дрібних подряпин.

Симптоми:

У місці потрапляння отрути спочатку відчувається свербіння, через **10-15 хвилин** починає розвиватися набряк, пухирці, наповнені рідиною, можливий крововилив. Ці ознаки досягають свого максимуму через **10-12 годин** із моменту укусу. Пульсуючий біль у місці укусу, як правило, незначний. Злегка болючі лімфатичні вузли.

Зазвичай, картина отруєння цим вичерпується, але в ряді випадків захворювання протікає більш тяжко. Хворий блідніє, відчуває запаморочення, нудоту, страх, можливе (особливо при значних набряках) падіння артеріального тиску і непритомність.

Проте, у нормі вже через 10-15 годин стан потерпілого стабілізується, а приблизно з закінченням другої доби починається швидке зменшення набряку. Через 3-10 днів зникають усі зовнішні прояви хвороби.

Важкість отруєння залежить від різних факторів:

- від розміру змії;
- від віку і ваги потерпілого, тому що токсичність співвідносна від кількості отрути на кілограм маси укушеного;
- від сезону. Восени токсичність і кількість отрути найвища;
- від близькості місця укусу до магістральних кровоносних судин. Укус в області обличчя і шиї особливо небезпечний;
- від стану здоров'я укушеного. У групу підвищеного ризику входять люди, які страждають серцевою недостатністю, алергічними захворюваннями, патологією нирок, а також емоційно неврівноважені натури.

Допомога при укусах змії

Протягом **5-10 хвилин**, закусивши зубами шкіру, енергійно відсмоктувати або витиснути отруту з ранок, спльовуючи кров, але в жодному разі не ковтайте її. Рот при цьому бажано періодично прополіскувати водою. Якщо до цього заходу вдатися не пізніше **3-5 хвилин** з моменту укусу, то цим вдається видалити до 40% отрути, яка не встигла потрапити в кровотік. Але в ротовій порожнині не повинно бути ранок та каріозних зубів.

- продезінфікувати ранки (йодом, одеколоном, горілкою і т.п.);
  - зняти з ураженої кінцівки обручку, браслети, щільний одяг і взуття;
  - по можливості багато пити. В перші 2 години після укусу варто вжити не менше 3-4 літрів рідини (води, молока, неміцного солодкого чаю);
  - переміститися, якщо є можливість, у прохолодне затінене місце.
- Здійснювати тривалі переходи по спеці небажано і небезпечно. Краще, якщо вдасться, забезпечити потерпілому повний спокій.

Після укусу **КАТЕГОРИЧНО ЗАБОРОНЯЄТЬСЯ:**

- піддаватися паніці, хвилювання стимулює прискорення серцевого ритму, що сприяє швидкому проникненню отрути в кров. Дихайте повільно і глибоко;
- накладати на уражену кінцівку джгут;
- робити надрізи в місці укусу або припікати ранки;
- обробляти місце укусу розчином марганцевокислого калію (марганцівки) або господарського мила;
- вживати алкоголь;
- займатися фізичною працею.

Для профілактики укусів гадюки застосовувати найпростіші запобіжні заходи:

- йдучи до лісу, одягати щільні штани, котрі заправляти у високе взуття;
  - будьте особливо уважні перед тим, як ступати у зарослі ями;
  - збираючи гриби чи ягоди, користуйтеся палицею, щоб перевіряти зарослі;
  - не намагайтеся впіймати гадюку або іншу невідому змію;
  - при ночівлі в полі, лісі уникайте розташування біля колоній мишей-полівок та інших гризунів, брустверів окопів, чагарнику, трухлявих пеньків, дерев з дуплами, біля входу до нори або печери, тобто улюблених місць полювання гадюк;
  - щільно закривайте вхід до намету, щоб змія не могла туди заповзти;
  - переміщуючись лісом, полем в темний час доби, користуйтеся ліхтарем.
- Світло відлякує змій і допомагає вам виявити їх на вашому шляху;
- вирушаючи на сімейний пікнік, риболовлю, збір грибів чи ягід, не полінуйтесь провести бесіду з дітьми.

На Прикарпатті у лісах можна зустріти **гадюку звичайну, мідянку, вужа та веретільницю** (остання власне є безногою ящіркою, а не змією). До середини 60-х років ХХ-го століття в горах зустрічався неотруйний **полоз лісовий** – досить велика змія довжиною до 1м 80 см, але вже тривалий час у нас його немає. До **отруйних** відносяться **гадюка звичайна та мідянка**, які мають отруйні залози.

ВУЖ ЗВИЧАЙНИЙ. Відноситься до родини вужевих. Досягає довжини до 1 метра. Неотруйна змія, яка харчується переважно комахами, слимаками, жабами, ящірками, рідше дрібними гризунами та пташенятами.

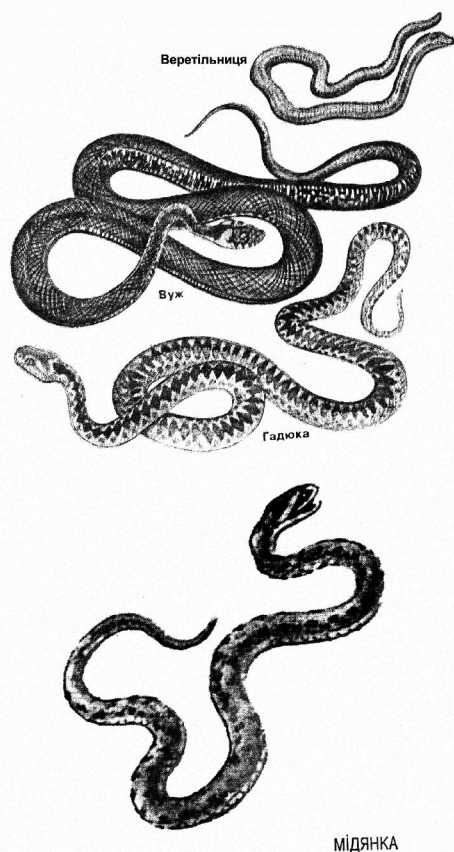
Відрізнити вужа від інших змій можна по наявності **двох жовтих цяток з обох боків голови**. Колір тіла від темно-сірого до чорного. Не агресивний. Нерідко дітлахи ловлять вужів руками та граються з ними, зовсім не боячись їх, бо вужі небезпеки для людей не представляють. Зустрічаються вужі переважно у затінених вологих місцях.

До родини вужевих відноситься і **мідянка**.

Доросла змія досягає довжини до **65 сантиметрів**. Мідянок відрізняють від інших змій в основному по мідно-червоному забарвленню тіла (від чого і походить її назва). Червонувате забарвлення особливо властиве самцям. Загалом забарвлення спини у мідянок може бути від сірого, сіро-бурого і жовтуватого-бурого до червонувато-бурого. Вздовж спини в 2-4 поздовжніх рядах тягнуться дрібні темні плями. На шиї розміщено дві бурі або чорно-бурі смуги або дві плями, які звичайно зливаються на потилиці. Голова зверху темна або з характерним малюнком. Від ніздрів через око і далі до вуха проходить вузька бура смуга.

Зустріти мідянку можна переважно в сухій місцевості, на сонячних галявинах і на узліссях листяних лісів. Заселяє сухі схили ярів та балок, чагарники, виходи скельних порід у долинах річок. Сховищами для неї служать щілини і тріщини в скелях, порожнини під камінням, нори ящірок та гризунів.

До речі, найбільш агресивною серед змій Прикарпаття і Карпат є саме мідянка, вона агресивніша за гадюку і користується поганою славою серед місцевого населення. Про неї ходять багато різних чуток, але це в основному вигадки, бо більшість людей панічно боїться змій, навіть неотруйних.

Мідянка взагалі **відноситься до умовно отруйних змій**, бо її отруйні залози розташовані на піднебінні і вона не має спеціального апарату для укусу (зубів), котрий виділяє отруту. Отрута виділяється безпосередньо із залоз. Отже **щоб мідянка вразила людину своєю отрутою, їй треба запхнути палець у рот до самого піднебіння, і то на пальці повинна бути ранка**. Саме завдяки її агресивній поведінці та деякій схожості з гадюкою мідянку активно знищує місцеве населення та відпочиваючі. Але не всі знають, що серед плазунів, які зустрічаються на території Івано-Франківської області, саме мідянка занесена до **Червоної книги України**.

ГАДЮКА ЗВИЧАЙНА. Її можна зустріти від передгір'я до найвищих вершин Карпат. Довжина дорослої гадюки в середньому **75**

сантиметрів. Від інших змій гадюка відрізняється більш-менш трикутною головою з різко вираженим шийним відділом і характерним коричневим або чорним зигзагом, що тягнеться вздовж всього хребта. Колір тіла гадюки переважно світло-сірий або брунатний, нерідко в горах зустрічаються гадюки чорного кольору (таку гадюку місцеві жителі називають “меланіста”). Живиться гадюка дрібними гризунами та ящірками.

Ця змія родини плазунів – єдина, хто являє собою реальну небезпеку, може вкусити, і кусає, до речі, правда, не так часто, як здається пересічному громадянину. Гадюка ніколи не нападає на людину, якщо не відчуває небезпеки для себе і, як правило, при зустрічі з людиною намагається втекти. Це відзначають всі, кому доводилося зустрітись з нею. Тому зустрівши гадюку не потрібно її переслідувати і намагатися вбити, до речі, вона перебуває під охороною Закону.

Найбільш небезпечною гадюка стає під час кублення у так званий “шлюбний період”, який триває з кінця червня приблизно до 10 липня, проте в залежності від середньої температури у травні-червні цей період може трохи зміщуватися на більш ранній або пізній термін. Саме на цей період припадає переважна більшість укусів людей зміями.